

Srdan CVETKović

NEKOLIKO DOKUMENATA IZ RADA DRŽAVNIH ORGANA NA UTVRĐIVANJU „NARODNIH NEPRIJATELJA“ 1945–1952

Polazeći od toga da dokumenti najbolje sami svedoče o vremenu u kome su nastali, opredelili smo se da izdvojimo nekoliko dokumenata o temi utvrđivanja i kažnjavanja „narodnih neprijatelja“ na tlu Srbije posle oslobođenja i prvih poratnih godina. Dokumenti objašnjavaju motive i kriterijume, ali donošenjem čitavog niza imena koja su bila pod udarom daju i plastičnu sliku profila domaćeg građanstva. Jedna procena stanja među advokatima koji su se u celom tom procesu našli kao nešto između, potpuno se uklapa i dopunjava sliku ovih događanja. Građa o kojoj je reč interpretirana je u jugoslovenskoj historiografiji, ali do sada nije u širem obimu iznošena.

Da bi se ovi dokumenti u punoj dimenziji mogli sagledati potrebno je u najkraćem izneti nekoliko aspekata istorijskog konteksta.

Drugi svetski rat u Jugoslaviji je imao, osim oslobodilačkog, i karakter građanskog rata, sa masovnim i do tada nevidenim ratnim zločinima pre svega prema civilima. Stoga se po završetku rata u Jugoslaviji, kao i u celoj Evropi, nametala potreba i obaveza kažnjavanja počinioca ratnih nedela kao i njihovih pomagača. U prvim danima slobode tome se pristupilo stihijski i anarhično.

Vaninstitucionalni oblici represije ili tzv. *divlja čišćenja*¹ optuženih za saradnju sa okupatorom, uz nezaobilazne elemente političke i lične osvete, nisu bili retka pojava u posleratnoj Evropi. Ovaj fenomen bio je naročito izražen na teritorijama gde su postojale masovna kolaboracija u toku rata i snažna društvena polarizacija, ali nisu bez značaja ni faktori mentaliteta i političke kulture. *Etos odmazde* je bio naročito jak u Francuskoj i Belgiji, italijanski antifašisti su bili manje žustri dok u Austriji, zemlji gde je fašizam bio opšteprihvaćen, ne

¹ Izraz preuzet iz S. Cutroa, K. Bartošek, A. Packowski, *Crna knjiga komunizma*, Zagreb 2001.

samo da ga nije bilo, već je vladala zavera ćutanja – samo 9.000 lica je optuženo, a 35 osuđeno na smrt.²

U *narodnim demokratijama*, osim političkih i ličnih motiva, teror je imao i ideološku – revolucionarnu boju pri čemu je bio instrumentalizovan od strane komunista u svrhu eliminacije klasnih i političkih protivnika revolucije, razvlašćenja buržoazije i stabilizovanja nove vlasti. Ipak, i ovde je bilo lokalnih specifičnosti pa su u *čišćenjima* bili revnosniji u Poljskoj, Bugarskoj i Jugoslaviji (posebno Srbiji), dok Mađarska i Rumunija, a naročito Čehoslovačka nisu bile preterano radikalne.³

Ovakav vid *divljeg čišćenja i revolucionarnog terora* u Jugoslaviji se pre svega ispoljio na teritoriji tek oslobođene Srbije, što se može između ostalog objasniti činjenicom da je ona u očima oslobodioca viđena kao uporište kvilinskih formacija u toku rata i kao baza *monarhofašističke diktature i velikosrpskog hegemonizma* u međuratnom periodu. Zbog nedostupnosti (ili nepostojanja) relevantnih dokumenata nemoguće je precizno utvrditi razmere ovog ideološkog i klasnog obračuna u Srbiji. Nauka i publicistika za sada barataju samo procenama na osnovu izjava preživelih svedoka i žrtava ili ređe samih aktera. U svakom slučaju taj broj nije zanemarljiv, a po svoj prilici trebalo bi da je veći nego u Bugarskoj budući da je u Srbiji bilo elemenata kolektivne odmazde prema folksdojčerima i mađarskoj manjini.⁴

Stabilizacijom prilika i stišavanjem strasti stvari se prevode u legalne tokove. Kažnjavanje ratnih zločinaca i kolaboracionista prelazi u ruke vojnih i civilnih sudova, ali se osnivaju i specijalne komisije koje vrše istražne radnje i pri-

² U Francuskoj se procenjuje broj vansudskih likvidacija po oslobođenju na oko 4.000–5.000 i to u pretežno partizanskom uporištu Mídiu, dok su preki sudovi izrekli do februara oko 1.500 smrtnih kazni (od kojih veliki broj nije izvršen). U Belgiji je takođe *etos odmazde* bio prilično jak tako da je do avgusta 1945. godine 2.117 lica osuđeno na smrt, ali je kazna izvršena „samo“ u 242 slučajja. U Italiji su antifašisti bili manje žustri, iako se zvanična brojka „ubijenih i nestalih“ od oko 1.732 lica smatra suviše niskom. V. Laker, *Istorija Evrope 1945–1990*.

³ U Poljskoj, gde je kolaboracija bila slaba, ipak je oko 2.000 ljudi osuđeno od tzv. *podzemnih sudova* još u toku rata, ali su potom hiljade pripadnika Armije Krajove (AK) i sami postali meta C. Armije i specijalnih jedinica SMERSH-a, kao špijuni i kolaboracionisti. Čehoslovačka je bila uglavnom pošteđena ovakvih pojava, dok su se u Mađarskoj i Rumuniji odvijale sporadično. Međutim, veću violentnost izgleda da su ispoljili bugarski komunisti. Procene su da je 18.000–40.000 ljudi palo kao žrtava ovakvog *čišćenja* do leta 1945. uglavnom lokalnih uglednika, gradonačelnika, učitelja, sveštenika, trgovaca i drugih. Pored ovog, na hiljade je uposlano u radnim logorima širom Bugarske. Lj. Ognjenov, *Državno politička sistema na Blgarija 1944–1948*, 26,27; S. Cutroa, K. Bartošek, A. Packowski, *Crna knjiga komunizma*; A. Packowski, *Polu stoleća povjesti Poljske*, Zagreb 2001, 105.

⁴ Licitacija brojkama žrtava *divljeg čišćenja 1944–45.* u Srbiji u mnogo čemu je bila određena suprotstavljenim ideološkim pogledima istraživača budući da je reč o velikim brojevima i teško proverljivim navodima. Ovde dajemo neke: 70.000 (50.000 Nemaca i Mađara) M. Portman, *Communist retaliation and persecution*, Tokovi istorije, 1/2, 2004, 74; 30.000 – major OZN-e M. Trešnjić, *Krug*, 8, 1999; 150.000 – Pogledi, 2, 1991; 100.000 – M. Liz, *Silovanje Srbije*, Beograd 1994, 334; 40.000 – M. Viler, *The Daily Telegraph*, March 9, 1991, *Yugoslav matters to the West*; 150.000 – Udruženje političkih osuđenika i žrtava komunističkog režima.

kupljaju dokaze. Međutim kriterijumi o proglašavanju ratnih zločinaca, a još više kolaboranata, razlikovali su se od zemlje do zemlje, pa se tako desilo da u Belgiji, Holandiji pa i Francuskoj bude višestruko više ratnih zločinaca nego u Austriji gde je fašizam bio gotovo opšteprihvaćen. U Belgiji je bilo više od 600.000 odluka, dok je u Austriji optuženo samo 9.000 lica.

U Jugoslaviji je u tu svrhu još tokom rata osnovana *Državna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača*,⁵ koja je aktivnost razvila u punom obimu tek oslobođenjem zemlje stvaranjem niza zemaljskih, pokrajinskih potkomisija i lokalnih odbora. Komisija je dostavljala odluke najpre Vojnom sudu Komande grada Beograda ili *Sudu za suđenje zločina i prestupa protiv srpske nacionalne časti*,⁶ a po likvidaciji ovog suda nadležnim civilnim sudovima i tužilaštvima. Uporedo sa odlukama komisija je dostavljala Upravi narodnih dobara zahtev za privremenu državnu upravu (sekvestraciju) imovine osumnjičenih „narodnih neprijatelja“.

⁵ Odlukom AVNOJ-a br. 9 od 30. novembra 1943. obrazovana je pri predsedništvu NKOJ *Državna komisija sa zadatkom utvrđivanja odgovornosti, pronalaženje i privođenje kažnjavanju lica odgovornih za ratne zločine okupatora i njegovih pomagača*. NKOJ je imenovao članove Državne komisije, doneo pravilnik o radu, definisao pojam ratnog zločina kao i oblike dokaznog materijala. Svi organi su obavezani da pruže najveću pomoć u istražnom radu, a za svoj rad Državnoj komisiji odgovorna je NKOJ odnosno vlada FNRJ. Po donošenju Pravilnika NKOJ je imenovala sledeće članove Državne komisije: predsednik dr Dušan Nedeljković, profesor filozofije na Beogradskom univerzitetu, sekretar dr Vlada Jokanović, advokat iz Sarajeva, članovi mons. dr Svetozar Rittig iz Zagreba, dr Maks Šnuderl advokat iz Maribora, general Jakov Avšič iz Ljubljane, Pero Krstajić sudija Okružnog suda iz Cetinja, Pavel Šatev advokat iz Skoplja i Pera Mijačević, advokat pripravnik iz Stare Pazove. Po odlasku dr Vlade Jokanovića, na dužnost sekretara komisije stupio je dr Ivan Grgić. Povremeno su u toku 1945. saradivali dr Milan Bartoš i dr M. Šnuderl, a zatim su se primili drugih dužnosti izvan Državne komisije.

Do oslobođenja Beograda 20. oktobra 1944. Državna komisija je radila na Visu, a tek pošto je prešla u Beograd u potpunosti je razvila administrativnu organizaciju i punu delatnost. O obimu posla dovoljno govori podatak da je samo u Državnoj komisiji krajem 1945. radilo 439 lica. Sedište Državne komisije bilo je na Obilićevom vencu u zgradi Prizada.

U organizacionom smislu ona je delatnost obavljala u okviru nekoliko odeljenja i službi: Pravno, Ispedno, Publikaciono, Izvršno, Registraciono i Personalno odeljenje. Postojale su ispostave DK u Nemačkoj, Austriji i Italiji koje su se bavile informativnim i istražnim poslovima. Od maja do septembra 1944. osnovane su zemaljske komisije, a potom Pokrajinska komisija za Vojvodinu i Okružna za Kosmet. Sve su se oslanjale na razgranatu mrežu lokalnih odbora.

Kao pravni osnov služili su domaći revolucionarni propisi: Uredba Vrhovnog štaba NOV i POJ od 24. maja 1944, Zakon o krivičnim delima protiv naroda i države, Zakon o konfiskaciji i dr.; zatim dokumenti međunarodnog prava (Haška konvencija iz 1907, Ženevska konvencija iz 1926. i 1929) i drugi međunarodni ugovori kao i Presuda Njnberškog suda. Komisija je radila do polovine 1948 kada je ukinuta – M. Zečević, J. Popović, *Dokumenti iz istorije Jugoslavije*, I, Beograd 1998, 44.

⁶ *Sud za suđenje zločina i prestupa protiv srpske nacionalne časti* osnovan odlukom ASNOS-a 21. novembra 1944. Sama skupština je odredila osnovne principe na kojim će sud raditi. Zadatak je bio definisan odredbama kojim se imalo suditi prestupnicima protiv srpske nacionalne časti na teritoriji cele Srbije. To su dela i oblici ponašanja koji se nisu mogli okvalifikovati kao veleizdaja ili pomaganje okupatoru u vršenju ratnih zločina a bila su *za moralnu osudu. Određena je i kaznena politika: gubitak nacionalne časti, kazna lakog ili teškog prisilnog rada do 10 godina i konfiskacija imovine*. precizirano je na sednici Predsedništva ASNOS-a. Sud je radio u periodu januar – jun 1945, a potom su njegovi predmeti ustupljeni redovnim civilnim sudovima. M. Mitrović, *Izgubljene iluzije*, deo: „Sudovi časti nakon Drugog svetskog rata“, Beograd 1997.

Prema nepotpunim podacima, Državnoj komisiji, zemaljskoj i drugim istražnim organima dostavljeno je 938.828 prijava o ratnim zločinima i kolaboracionistima. Komisije su donele oko 120.000 odluka kojima je proglašeno i registrovano 66.420 ratnih zločinaca i saradnika okupatora na teritoriji Jugoslavije, od čega 17.175 okupatorskih i 49.245 domaćih ratnih zločinaca. U *fondu Državne komisije* registrovano je 25.875 ratnih zločinaca, od toga 8700 domaćih. Od ovog broja oko 8.000 su odluke Državne komisije, dok je od zemaljskih komisija primljeno ostalo.⁷

Opužene su najpre procesuirali vojni sudovi (do jeseni 1945), kao i sudovi časti koji su kaznili više stotina građana u periodu januar – jun 1945. Pored javne i deklarativne funkcije u smislu lustracije nemoralnih nosilaca javnih funkcija i osude istinskih zločinaca i saradnika okupatora, može se govoriti i o *skrivenim ciljevima*. Među sudijama i tužiocima je dominirao poverljiv partijski ili partiji sklon kadar. Ovakvi sudovi uz široko i neodređeno definisanu krivicu saradnje bili su pogodno sredstvo u rukama revolucionarnog subjekta u *procesu razvlašćivanja klasnog neprijatelja* (najčešće kroz osudu za privrednu saradnju), kao i *eliminaciju političkih neistomišljenika* na putu ka potpunom uspostavljanju partijskog monopola i simbioze partije i države. Osim revolucionarnog momenta u radu Državne komisije, vojnih sudova kao i Suda za sudeње zločina i prestupa protiv srpske nacionalne časti, mogu se uočiti izvesni elementi *teritorijalizacije krivice i političkog subjektivizma*, koji su manifestovani u većem broju dostavljenih predmeta od strane Zemaljske komisije Srbije i neujednačenoj primeni kriterijuma, kao i činjenici da je Sud časti uglavnom radio samo na teritoriji Srbije, a kaznena politika bila je neuporedivo oštrija na ovoj teritoriji.⁸

Po pravilu, osudu na vremensku ili smrtnu kaznu (ne tako retku kada su u pitanju vojni sudovi) pratili su *konfiskacija ili sekvistar nad imovinom*. Na taj način je kažnjavanje ratnih zločinaca i kolaboracionista osim političke imalo i sasvim drugu dimenziju – revolucionarne promene društvenih odnosa u smislu postupne eliminacije privatne svojine i jačanja državnog socijalističkog sektora u privredi.

⁷ Od 8.700 domaćih ratnih zločinaca po nacionalnoj strukturi njih 2466 su Slovenci, 2247 Srbi, 2011 Hrvati a ostatak druge nacije; M. Zečević, J. Popović, *Dokumenti iz istorije Jugoslavije*, Izveštaj koji je podneo predsednik dr D. Nedeljković o radu Državne komisije 1943–1948, Beograd 1998, 44; Isto AJ, DK–110,

⁸ Na primer Zemaljska komisija Srbije dostavila je javnom tužilaštvu 11. 911 predmeta, Vojvodine 8.812, Crne Gore 2.329, dok su Bosna i Hercegovina i Hrvatska dostavile neuporedivo manje (nešto više od 1000) iako su upravo tamo izvršeni masovni zločini koji su smišljeno zataškavani u ime *bratstva i jedinstva*, M. Zečević, J. Popović, *n.d.*, 44. I vođa republikanaca Jaša Prodanović je izjavljivao da novo zakonodavstvo *narodne neprijatelje* preoštro sankcioniše u Srbiji u odnosu na druge federalne jedinice. Na sednici JNOF-a Srbije rečeno je da se za istu krivicu u Hrvatskoj dobija 12 godina, a u Srbiji gubi glava, M. Mitrović, *Izgubljene iluzije*, Beograd 1997, 76.

Podržavljenje privatnog vlasništva u Jugoslaviji izvršeno je u nekoliko etapa tokom 1944–1948.⁹ skupom različitih mera (konfiskacijom, sekvestrom, eksproprijacijom i dvema nacionalizacijama 1946. i 1948). Prvo značajno podržavljenje kapitala nastupilo je konfiskacijom imovine Nemačkog rajha i celokupne nemačke nacionalne manjine (osim onih koji su bili u NOP-u i građana neutralnih država), kao i imovine „narodnih neprijatelja“ i ratnih zločinaca na osnovu *Odluke Predsedništva AVNOJ-a od 21. novembra 1944*, kojom je predviđeno da pod državnu upravu potpadne i imovina odsutnih ili izbeglih lica, stranih državljana ili čiji se vlasnik nije znao a koja je stavljena pod *sekvestar*. Konfiskacija imovine ratnim zločincima i kolaboracionistima vršena je na osnovu ove odluke i sudskih presuda (vojnih sudova i sudova časti) sve do *Zakona o konfiskaciji* koji je Predsedništvo AVNOJ-a donelo 9. juna 1945.

Do kraja 1945. samo po osnovu *konfiskacije* u državne ruke prešlo je 55% ukupnih industrijskih kapaciteta u Jugoslaviji; dok je *sekvestrirano* 27%. Na taj način podržavljeno je 82% industrije. Do polovine decembra 1945. u Srbiji je kod sudova pokrenut 11.381 predmet, od kojih je konačnu odluku imalo oko 60% a u Beogradu i svih 80%. Ukupno je do kraja 1945. realizovano oko 4880 predmeta konfiskacije, a najradikalnije su promenjeni svojinski odnosi u beogradskom, čačanskom i leskovačkom okrugu. Predmet konfiskacije najviše su bile zgrade, poljoprivredni posedi (najčešće 2–3ha), šume i zanatsko-trgovačke radnje. Sva preduzeća prešla su u državnu svojinu i stavljena su pod *Državnu upravu narodnih dobara (DUND)* osnovanu još februara 1945. pri Povereništvu trgovine i industrije NKOJ.¹⁰

Konfiskacija preduzeća zbog saradnje njihovih vlasnika s okupatorom, pre svega pasivne, bila je u suprotnosti sa do tada poznatim međunarodnim zakonodavstvom. *Haška konvencija* iz 1907. propisuje da stanovnici okupiranih područja moraju da se pokoravaju naređenjima okupatora i da između ostalog nastave normalnu privrednu delatnost. Konfiskacija je vršena po zakonima sa retroaktivnim dejstvom, a revolucionarno zakonodavstvo sankcionisalo je i proizvodnju robe koja nije bila namenjena pomaganju ratnih dejstava. Presude su često bile neutemeljene, na primer nisu suđeni pravi vlasnici preduzeća već samo tehničko-administrativni aparat. I akcionarska društva su kažnjavana konfiskacijom celokupne imovine, dok je međunarodno iskustvo preferiralo novčane kazne. Konfiskacija celokupne imovine, što je za „narodne neprijate-

⁹ Već su *Fočanski propisi* (februar 1942) predviđali konfiskaciju kao kaznenu meru protiv „narodnih neprijatelja“ u korist narodnooslobodilačkog fonda (NOF). Ovim propisima je celokupna imovina Kraljevine Jugoslavije na oslobođenim teritorijama proglašena *narodnom* i konfiskovanom imovinom. Na osnovu odluka vojnih sudova njome su upravljali NOO, a po obrazovanju NKOJ je preuzela njena povereništva. *Fond narodne imovine* je do oslobođenja ipak bio neznatan pred dominantnim oblikom privatne svojine, B. Petranović, *Političke i pravne prilike za vreme Privremene vlade DFJ*, Beograd 1964, 43.

¹⁰ M. Mitrović, *Srbija 1944–1952*, Beograd 1988, 202–210. Dobar prikaz različitih iskustava svojinske transformacije u istočnoj Evropi u M. Obradović, *Narodna demokratija 1945–1952*, Beograd 1995.

lje“ bila najčešća kazna, nije bila uobičajena u zapadnim zemljama. *Zakon o ratnoj dobiti*¹¹ strane države su tumačile kao posredan način konfiskacije. U jednoj tadašnjoj analizi stručnjaka za međunarodno pravo kaže se: *Ukoliko bi se imala primenjivati načela međunarodnog prava pred nekim međunarodnim forumom oko dve trećine izrečenih konfiskacija ne bi se mogle održati.*¹²

Dokument koji donosimo nastao je 2. januara 1947. na zahtev Odeljenja narodne imovine Predsedništva vlade NR Srbije koje je tražilo od Državne komisije da dostavi spisak svih lica koja su oglašena za ratne zločince i narodne neprijatelje poglavito zbog privredne saradnje a za koje je predložena sekvestracija imovine prema Odluci AVNOJ-a od 21. novembra 1944.

U izveštaju Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Predsedništvu Vlade NR Srbije (za koji se kaže da je nepotpun) stoji da je samo do 30. jula 1945. u Srbiji bez Kosova i Vojvodine pokrenut 2121 predmet protiv narodnih neprijatelja, od toga sekvestrirana je imovina prvenstveno zbog privredne saradnje s neprijateljem u 115 predmeta nad oko 350 „narodnih neprijatelja“.¹³ Za svaki predmet dati su redni broj, datum, ime i prezime „narodnog neprijatelja“, a u pojedinim zanimanje i mesto boravka. Na spisku su mnoga poznata imena privrednog i političkog života Srbije, industrijalci, vlasnici zanatskih i trgovačkih radnji, članovi raznih upravnih odbora, akcionarskih društava i dr.

Donosimo u celosti spisak lica koja su oglašena narodnim neprijateljima poglavito zbog privredne saradnje a čija je imovina sekvestrirana prema upisniku Državne komisije, kakav smo našli u Arhivu Srbije pod signaturom: AS, Ministarstvo finansija, G – 233, Izveštaj državne komisije Predsedništvu vlade NR Srbije od 2. I 1947. pov. br. 4247/46, nesređeno. Dokument objavljujemo u integralnoj verziji na devet kucanih strana, bez ispravki i komentara.

¹¹ Za ratnu dobit smatra se onaj višak imovine, ma u kom obliku on bio, koji je na dan 9. maja 1945. imalo pravno ili fizičko lice preko imovine koju je to lice posedovalo 6. aprila 1941, a koji višak potiče iz privredne ili druge delatnosti vršene u vreme rata u zemlji ili van nje uz korišćenje izuzetnih ratnih prilika i bede naroda, te prelazi normalnu dobit koju bi to lice moglo steći u normalnim uslovima privređivanja, a u svojoj ukupnoj vrednosti iznosi više od 25.000 dinara DFJ – *Službeni list*, 36, 29. maj 1945.

¹² M. Mitrović, n. d., 294.

¹³ Komisija je vodila evidenciju i pokretala postupke za sekvestraciju do kraja jula 1945. kada je to preneto na civilna tužilaštva i sudove – Pismo Državne komisije Odeljenju narodne imovine Predsedništva vlade NR Srbije, AS, G – 233, Ministarstvo finansija, Izveštaj DK Predsedništvu Vlade Srbije od 2. januara 1947, pov. br. 4247/46, nesređeno.

Dokument br. 1

Strogo poverljivo!
Čuvati u kasi!

O B A V E Š T E N J E
UDB-e NARODNE REPUBLIKE SRBIJE
za februar 1952.g.

N a r o d n a   v l a s t

Sastav, politički sastav i stanje u
redovima advokata u NR Srbiji.

Analizirajući stanje u redovima advokata u 110 srezova, došli smo do zaključka da advokati predstavljaju jedan od najvećih problema naše pravne službe i posebno našeg sudstva. Politički to su bivše režimlje, rukovodioci i aktivni članovi bivših buržoaskih partija, bivši ministri, poslanici, sudije, sreski načelnici, policijski pisari, senatori, veliki župani, kraljevski beležnici, aktivni sudski oficiri BJV i većina od njih aktivni pomagači i pristalice okupatora o domaćih izdajnika. U materijalnom pogledu to su bivši veleposednici (retki su napr. advokati u vojvodini koje nije pogodila agrarna reforma), milioneri, vlasnici jedne ili više kuća i sl. Fizički, to su većinom starci od 50-60 godina. Ideološki, to su ljudi koji su temeljno oformljeni i učvrstili u svojim buržoasko-reakcionarnim shvatanjima o društvu i koji u ideološkom pravcu ne pokazuju nikakve znake progressa. Stručno, to su ljudi koji su vaspitani, obrazovani i u praksi potpuno oformljeni na bazi tipično buržoaskog prava – ljudi koji jednim delom nisu u stanju, a drugim delom neće da shvate i da se mire sa socijalističkim pravom i zakonitošću. Moralno, to su većinom ljudi niskog karaktera, derikozе (po starim navikama dobar deo krši tarifne propise, oteže parnice i sl.) pijanice i nemoralni tipovi.

Analizom smo obuhvatili 772 advokata i advokatskih pripravnika. Od 772 advokata, 212 su bili aktivni članovi JRZ (poslanici, senatori, članovi glavnih odbora stranke, župani, sreski načelnici, visoke sudije itd.), 103 su bili pobornici demokratske stranke, 10 XSS-a, a ostali – funkcioneri socijalističke stranke, zborashi, borbaši itd. Za vreme okupacije od 772 advokata, 217 su bili aktivni pomagači četnika (čl. ravnogorskog odbora, nacionalnog Dražinog komiteta, šefovi propagande pri štabovima DM, sudije četničkih prekih i drugih sudova itd.) 90 advokata su bili pristalice i pomagači Nemaca, 42 pomagači madjarskih okupatora, 3 funkcioneri rumunskih fašističkih struja, 4 pomagači bugar-

skih okupatora, 5 saradnika ustaša, 1 saradnik Italijana itd. 70 advokata su bili kao oficiri zarobljeni od Nemaca, gde su se većinom slabo držali. Svega 24 advokata bili su sinpatizeri NOP-a od kojih se većina posle rata pasivizirala ili prešla na stranu Grola, Dragoljuba Jovanovića ili se izjasnila za IB-ovsku izdajničku partiju. 30 advokata su radili ili postoje indicije da rade za razne strane ob. službe.

Od 772 advokata, posle rata je hapšeno 148, sudjeno 96, 75 izgubilo pravo glasa, 88 gubilo pravo na advokaturu i 32 su poivani u UDB-u na razgovore i ozbiljno opomenuti zbog neprijateljskih istupa.

Danas je otprilike sledeće stanje: od 772 advokata, 246 su otvoreni, 372 prikriiveni – podmukli neprijatelji, zapadnjaci (monarhisti), 88 potpuno pasivnih, 20 izdajnika IB-ovca i 46 poštenih dobrih advokata; ili od 772 advokata, 229 nisu članovi NF-a, 450 su formalno frontovci koji samo plaćaju članarinu i ti ne rade i svega 93 su aktivni članovi Fronta, od kojih su neki aktivni samo radi rehabilitacije pred narodnom vlašću. Od 37 članova KPJ (medju ovih 772) posle rata je isključeno 11 zbog raznih grešaka oportunističko-reakcionarne prirode, a 20 se izjasnilo za rezoluciju IB i otišlo u izdaju, što znači da su se na lakši način bili uvukli u redove KP.

Na sudjenjima 387 advokata se drži neprijateljski ili na neki način šteti, a i ne pomaže sudu, a 245 se na dudjenjima drži lojalno (ali većina ovih "lojalnih" uzima samo gradjanske parnice, izbegava parnice političkog karaktera), i ostalih 146 se povremeno i samo formalno bave advokaturom. 60 advokata su okarakterisani kao aktivni razbijači SRZ. 61 advokat spada u red notornih-bolesnih pijanica i nekoli desetina advokata su homoseksualci.

Od 772 advokata 35 je diplomiralo ili studiralo u Francuskoj, 17 u Madjarskoj, 2 u Čehoslovačkoj, 2 u Engleskoj, 2 u Austriji, 1 u Italiji, 1 u Nemačkoj i 1 u Bugarskoj (prema raspoloživim podacima). Po nacionalnom sastavu: 36 Madjara, 30 Hrvata, 6 Rumuna, 6 Rusa-belogardejaca, 4 Nemca, 4 Crnogorca, 3 Makedonca, 2 Rusina, 2 Slovaka, 1 Bugarin, ostali su Srbi.

Oko 20 Srezova nema advokata, dok pojedini gradovi imaju po 50 advokata. Kosmet je gotovo bez advokata.

Advokati u celini pretstavljaju ozbiljan problem. Postavlja se pitanje podizanja mladjeg, socijalizmu i Partiji odanog advokatskog kadra.

Dokument br 2

DRŽAVNA KOMISIJA
ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA
OKUPATORA I NJIHOVIH POMOGAČA   Beograd, 2. januara 1947 god.,
Pov. br. 4247/46

PRETSEDNIŠTVU VLADE N.R. SRBIJE
= Odelenju narodne imovine =
B E O G R A D

U vezi vašeg traženja Br. 21065 od 4. XII. 1946. god. izveštavate se o sledećem:

Kao što je navedeno već i u našim ranijim dopisima: D.br.1694, 2490, 2507 i 2535/46 od 21, 26 i 30 avgusta 1946. god. Državna komisija je utvrdila izvesan broj lica za narodne neprijatelje, poglavito zbog privredne saradnje sa okupatorom, čije je odluke dostavljala najpre Komandi grada Beograda – odn. Vojnom sudu tada pri toj komandi odn. Sudu za sudjenje prestupa protivu srp. nac. časti, dok je isti funkcionisao. (Potom su svi nedosudjeni, neokončani predmeti ustupljeni po likvidaciji ovoga sud Okružnom sudu za grad Beograd i dr. nadležnim sudovima i tužioštvima). Tako je pristupano u ovim slučajevima sa razloga što je Državna komisija započela svoj rad znatno pre no što su počeli svoj redovan rad tužioštva i sudovi. Uporedo sa ovim dostavljanjem odluka, dostavljani su Upravi narodnih dobara i zahtevi za stavljanje pod privremenu državnu upravu (sekvestraciju) imovine napred utvrdjenih narodnih neprijatelja.

Međutim, ovakva praksa prestala je kad su ustanovljena javna tužioštva i narodni sudovi, kojima je Državna komisija preko svog izvršnog oteka dostavljala sve odluke, ne samop za gornje opisane slučajeve privredne saradnje sa okupatorom nego i za sve ostale ratne zločince odn. narodne neprijatelje – domaće izdajenike, da bi se protivu njih pokrenuo krivični progon. Na javna tužioštva odn. sudove preneti je, po zakonskim propisima o narodnoj imovini, i dužnost pokretanja postupka za sekvestraciju (stavljanje pod privremenu upravu), kao i za prelaz pod državnu upravu kao narodne imovine, u slučaju konačne sudske odluke o tome.

Na taj način, Državna komisija nije više imala da po ovim pitanjima vodi računa, već samo da svoje odluke za domaće zločince dostavlja nadležnim javnim tužiocima, koji su dalje imali za dužnost da se staraju o sprovođenju odluka u pogledu imovine zločinaca i narodnih neprijatelja.

Iz ovoga prvog perioda svoje prakse, dok su pored odluka dostavljeni od strane Komisije Upravi narodnih dobara direktno zahtevi za sekvestraciju, šalje vam se priloženi spisak takvih lica, sačinjen prema našim knjigama i upisnicima.

Razumljivo je, prema gore izloženom, da taj spisak ni izdaleka ne obuhvata sva lica čija imovine kao zločinaca i nar. neprijatelja predloži sekvestraciji odn. konfiskaciji, kao što naravno nije morala po svakom od naših predloga uslediti i konačna konfiskacija, o čemu je meritorno odlučivao nadležni su. Stoga se za dopunu ovih podataka možete obratiti bilo javnom tužioštvu (u pogledu sekvestracije) bilo narodnim sudovima (u pogledu konfiskacije).

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

P.o. Pretsednika
Državne komisije
Načelnik,

Prilog: 1 spisak nar. neprijatelja Z.S.

(Uroš M. Bjelić)

Предмет: Списак лица оглажених од те
Комисије за народне непријатеље

4. децембра

ДРЖАВНОЈ КОМИСИЈИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА
ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА

М.П./М.У. тел. 30-835

БЕОГРАД

Уредбом Владе Народне Републике Србије о ликвидацији бив. Земалске управе народних добара Србије и формирању Одељења народне имовине Претседништва владе НР Србије, стављен је у задатак овом Одељењу рад око централне евиденције све народне имовине.

Како би се у потпуности испунио овај задатак, моли се та Комисија да достави овом Одељењу списак свих оних лица, која су оглашена за ратне злочинце и народне непријатеље и за која је предложена секвестрација њихове имовине у смислу чл. 4 ст. 2 првобитне Одлуке АВНОЈ-а од 21 XI 1944. год.

Овај би списак требало да садржи – по могућству – следеће податке:

1. Презиме и име лица које је оглашено за ратног злочинца или народног непријатеља;
2. – Место пребивања таквог лица;
3. -- Занимање;
4. – Примедба, где ставити, уколико је лице оглашено због привредне сарадње, друштво где се исто појављује н.пр. као акционар;
5. – Коме је Јавном тужиоштву одлука достављена на даљи поступак у циљу кривичног прогона.

Моли се та Комисија да предње сматра веома значајним и хитним

СМРТ ФАШИЗМУ–СЛОБОДА НАРОДУ!

Н а ч е л н и к,
(Б. Поповић)

СПИСАК

Лица која су оглашена народим непријатељима према уписнику Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача за 1945/46.

Број	Датум	Име и презиме	занимање	Место
123	26-I-1945	Будислав Ж. Вукојчића		
"	"	Драгомир Ж. Вукојчић		
"	"	Влада Ж. Вукојчић		
"	"	Љубомир Чучковић		
"	"	Богољуб Петровић		
"	"	Васа Кнежеввић		
"	"	Стаменко Пуншић и		
"	"	Михаило Мандић		
235	13-II-1945	Татарчевић Славко	изванредни судија Комисије за надзор над ценама и над Београд	
260	14-II-1945	Јовичић Димитрије		
291	19-II-1945	Владимир Велмар-Јанковић,	бив. пом. мин. просвете	
421	5-III-1945	Михаило Петковић		
454	12-III-1945	Татић Бранко		
743	7-IV-1945	Годоровић Бранко	власник фабрике „Скопљанка“	
917	18-IV-1945	Арамбашин Светозар		
		Арамбашин Љубодраг		
		Арамбашин Драгослав и		
		Арамбашин Бранко		
944	23-IV-1945	Др Реља Јечменица		
984	30-IV-1945	Маршалек Иван,		
		Друшковић Карло,		
		Друшковић Фрања,		
		Јевремовић Драгољуб и		
		Јевремовић Александар,	чланови управног одбора угљено- копно извозно и трг. „Млава“ а.д.	
991	2-V-1945	Кривокапић Милутин,		
		Дамњановић Др Милан,		
		Ђурић Светозар,		
		Савић Миодраг,		
		Барјактаревић Александар,		
		Степановић Владимир,		
		Илић Спасоје,		
		Недић Милета, адвокат		
		Грубовић Милан,	чланови управ. и надз. одбора предузећа „Беометал“ а.д.	
996	2-V-1945	Штерић Др.,		
"	"	Јовановић Бр.,		
"	"	Косић Д.,		
"	"	Чолак-Анђић В.,		
"	"	Сондермајер Р.,		
"	"	Вуковић М.,		

"	"	Илић Вл.,		
"	"	Милић Р.,		
"	"	Јевремовић М.,		
"	"	Спасић Др. Ладислав,		
"	"	Јанчић инж. Ш.,		
"	"	Зал Г.,		
"	"	Пешић С.,		
"	"	Мартиновић З.,		
"	"	Поповић В.,		
"	"	Томић М.,		
"	"	Тадић Љ.,		
"	"	Стојадиновић Г.,		
"	"	Суботин Д.,		
"	"	Михаиловић И.,	чланови управног и надзорног одбора „Јасенице“	
"	"	Инж. Петровић Ј.,	Власник „Змај“	
1009	4-V-1945	Инж. Петровић Јован,		
"	"	Штерић Драгољуб,		
"	"	Јовановић Браислав,		
"	"	Качић Ђ.,		
"	"	Чолак-Анђић Војин,		
"	"	Сондермајер Тадија,		
"	"	Вуковић Милан,		
"	"	Илић Влада,		
"	"	Милић Радмило,		
"	"	Јевремовић Мил.,		
"	"	Др Спасић Ладислав.		
"	"	инж. Јанчић Чед.,		
"	"	Зал Георг,		
"	"	Пешић Стеван		
1011	4-V-1945	Влатковић Олга		
1012	"	Ивановић Александар		
1013	"	инж. Шиђански Д. Драгутин		
1014	"	Кузмановић Спасоје		
1015	"	Клеџински Александар		
1016	"	Огњановић Филип и Софроније		
1017	"	Сувајинић Душан		
1018	"	инж. Милић Милан		
1019	"	Кривокапић Милутин,		
"	"	Ђурић Светозар,		
"	"	Дамњановић Милан,		
"	"	Ђокић Миодраг		
"	"	Барјактаревић Александар,		
"	"	Степановић Владимир,		
"	"	Илић Спасоје,		
"	"	Недић Милан и		
"	"	Грубић Милан		
1020	"	Маршалек Иван,		
"	"	Друшковић Карло,		
"	"	Друшковић Фрања,		

"	"	Јевремовић Драгољуб и		
"	"	Др Јевремовић Александар.		
1021	4-V-1945	Александар Ивановић	власник дрварске радње „Авала“	Београд
1022	"	Драгутин Шиђански.	власник грађевинског предузећа	Београд
1025	4-V-1945	Кузмановић Спасоје,	власник конфек. радње	Београд
1024	"	Александар Клоцински.	власник галан. радње	Београд
1025	"	Софроније и Филип Огњановић	власници предузећа млечних производа	Београд
1026	"	Душан Сувајић	власници предузећа млечних производа	Београд
1027	4-V-1945	инж. Милан Минић	сопственик хотела „Мажестик“	
1029	19-V-1945	Дингарац Риста,		
"	"	Стојановић Петар,		
"	"	Милишић Иван,		
"	"	Стојановић Драгутин,		
"	"	Дингарац Радомир,		
"	"	Стојановић Алекса,		
"	"	Палић Риста,		
"	"	Јевтић Александар,		
"	"	Дингарац Петар,		
"	"	Марковић Васа,		
1030	19-V-1945	Петровић Живко		
1031	10-V-1945	Петровић Александар и Дињашки Олга		
1032	14-V-1945	Пантић Риста,		
"	"	Ранкић Илија,		
"	"	Матић А.,		
"	"	Михаиловић Љубен и Михаиловић Павле		
1033	23-IV-1945	Пантић Риста,		
"	"	Ранкић Илија,		
"	"	Матић А.,		
"	"	Михјловић П. Љуба,		
"	"	Михајловић Ј. Павле,	чланови управног одбора фабрике сапуна „Мерима“	Крушевац
1034	23-IV-1945	Перовић М. Александар и Дињашки Олга		
1035	25-IV-1945	Миљко Петровић	власник велике индустрије грађе и дрвета	Краљево
1036	25-IV-1945	Риста Дингарац,		
"	"	Петар Стојановић,		
"	"	Иван Милишић,		
"	"	Драгутин Стојановић,		
"	"	Радомир Дингарац.		
"	"	Алекса Стојановић,		
"	"	Риста Палић.		
"	"	Александар Јевтић.		
"	"	Шетар Дингарац и Васа Марковић	чланови управ. и надз. одбора Прве српске фабрике уља „Домаћа“ а.д.	Београд

1066	10-V-1945	Милан Мијатовић,	трговац	Београд
1067	10-V-1945	Крстић П. Спира и		
"	"	Крстић С. Слободан		
1068	10-V-1945	Ђока Ђурчин,		
"	"	Ђура Крстић,		
"	"	Самсанов Глигорије,		
"	"	Иван Бакарић,		
"	"	Григорија Озерова,		
"	"	Никола Иванов,		
"	"	Кнез Боранције Морански		
"	"	Роберт Кронхолц,	чланови бродарског предузећа „Лабуд“	
1069	10-V-1945	Мирковић Милан и		
"	"	Јакчин Ирена	апотекари	
1070	10-V-1945	Недељко С. Мијалцић	„Србобранац“	
1071	10-V-1945	Сибиновић Драгомир	сопственик рудника „Добра Срећа“	Књажевац
1085	11-V-1945	Васа Кнежевић		
		Александар Павловић,		
		Милоје Радошевић		
		Александар Хаџић,		
		Слободан Кнежевић,		
		Андрија Гашић,		
		Коста Мијатовић,		
		Божидар Живковић,		
		Драгош Павловић,		
		Момчило Стевановић,	Макиш	
1086	11-V-1945	Месаровић Миленко,		
"	"	Калимић Драгутин,		
"	"	Петровић М. Милан,		
"	"	Загорац Б. Јова,		
"	"	Панић С. Васа,		
"	"	Др. Аранички Александар и		
"	"	Кулић Методије	Акционарско друштво за хотелску индустрију, (Москва–Србија)	Београд
1087	12-V-1945	Марко Супић,		
"	"	Др Милан Лазаревић		
"	"	Милосав Павловић,		
"	"	инж. Слободан Петровић и		
"	"	Драг. Годоровић	„Манесман цеви и гвозђе“ а.д.	
1088	12-V-1945	Ханс Гонстенчник,		
"	"	Радивој Жигић,		
"	"	Др. Иван Јанчић,		
"	"	Леополд Мамиловић,		
"	"	Ђура Новаков и		
"	"	Др. Јосип Бомбек	чланови управног и надзорног одбора „Хеморал“ а.д.	
1091	12-V-1945	Сретен и Милутин Крстић		
1152	17-V-1945	Димитрије Магарашевић,		
"	"	Јован Шоња,		
"	"	Курт Ђурковић и		
"	"	Милан Тривановић	чланови фирме „Јулно Мајнл“ а.д.	
1153	17-V-1945	Димитрије Кубат,		

"	"	Милан С. Миличић,		
"	"	Срба Тодоровић,		
"	"	Драгослав Радосављевић,		
"	"	Сава Станишић,		
"	"	Др Војислав Јањић,		
"	"	Никола Шијак,		
"	"	Бранко Давидовић,		
"	"	Давид Кубат	сви чланови управе фирме „Србохрана“ а.д.	
1154	17-V-1945	Ђорђе Мос,		
"	"	Марко Радојковић,		
"	"	Душан Николић,		
"	"	Воја Вељковић,		
"	"	инж. Радомир Николић,		
"	"	инж. Божидар Поповић,		
1155	17-V-1945	Инж. Никола Станковић,		
"	"	инж. Милан Вучо,		
"	"	инж. Влада Савић		
"	"	Др. Бранко Грађански	чланови предузећа „Вистад“ а.д.	
1156	17-V-1945	Радомир К. Стојић,		
		Стојић К. Михајло,		
		Дејан Јанковић,	чланови фирме Стојић и Ко, трг. хемикалијама на велико	
1157	17-V-1945	Инж. Владета М. Савчић,		
"	"	инж. Александар Ацовић,		
"	"	Драгомир М. Лско,		
"	"	Душан Томић,		
"	"	Миленко Савчић,		
"	"	Бајлони Ј. Фрања,		
"	"	Бајлони Антон.		
"	"	Бајлони Јаков,		
"	"	Мяивојевић Бора,		
"	"	Ранковић Драгугин,		
"	"	Др. Омчичус Милан.		
"	"	Др Спиридонов Радивоје,		
"	"	Арх. Владисављевић Влада	чланови управног и надз. одбора парне пиваре и Бајлони и синови а.д.	Београд
1163	19-V-1945	Федор Цевљански, инж.		
1164	"	Чеда М. Павловић,		
		Драга Стевановић,		
		Арх. Јован Букавац,		
		Др Ђорђе Смиљанић,		
		Иван Трандафиловић,		
		Миливој Павловић,		
		Стеван Ивковић,		
		Митар Симовић,		
		Љубомир Јовановић	аутомеханичарска радња чланови управ. и надз. одбора „Дрине“ а.д. за трг. и прер. дрвета	Београд
1165	19-V-1945	Ружа уд.М.Петровића,		
		Ђока М. Враќкић,		
		Крста И. Враќкић,		

		Милорад Краничанић,	представници фирме Глигорије Петровић и Ко.	
1166	19-V-1945	Атанацковић Димитрије, Др. Стеван Милачић, Александар Павловић, Михајло Бошковић, Војин Ђорђевић,	чланови упр. и наз. одбора „Срборит“ а.д.	Београд
1167	19-V-1945	Инж. Владета М. Савчић, Војин С. Савчић, Милорад Ристић, Александар Ацовић, Душан Живковић, Драгомир Лeko, Тихомир Миленковић, Марко Ј. Поповић.	чланови упр. и наз. одбора фирме „Зепрад“	
1189	21-V-1945	Др Слободан Поповић,	члан „Континентал гуме“ у „Ханс Рхевинкел“ а.д.	
1190	21-V-1945	Барјактаревић Тихомир, Инж. Војин Јокић, Данило Тричковић, Др Бранислав Милетић, Миљивој Ђикановић, Милован Николић, прокур. Мико Огорелец, Витомир Парошки	чланови управе „Беометал“ а.д.	1192
1192	21-V-1945	Инж. Чедомир Цветковић, Инж. Ђорђе Вукобратовић, Драгутин Димитријевић	претставници предузећа „Темел“ индустријалац из Парафина	
1193	21-V-1945	Константин Теокаревић,		
1194	21-V-1945	Др. Војислав Рајчевић, Др. Милан Лазаревић, Инж. Др. Милутин Петровић, Др. Небојша Рајчевић, Александар Дрљача Инж. Милан Криштоф., Др. Миодраг Грбић Мр. фарм. Павле Протић., Др. Јован Ристић, Мр. фарм. Светислав Ф. Стојановић		
1195	21-V-1945	Шкарка Славко,	сопственик грађевинског предузећа	Београд
1196	26-V-1945	Миљивој Ј. Ристовић	ретет. предузећа „Опште тргов.“ к.д.	
1203	21-V-1945	Радивој Др. Шићански	пред.-грађ, радња	Београд
1204	21-V-1945	Ђура Предовић, стар. Ђура Предовић, мл.	власници предузећа Предовић а.д.	Београд
1205	21-V-1945	Миленко Михаиловић,	извозник	Београд
1210	22-V-1945	Немања Грујићић, Бранислав Петровић, Павле Јовановић,	чланови фирме Грујићић и Петровић	
1212	22-V-1945	Јанковић Коста,		

		Цветко Лимановић, Илија Ђорђевић.		
		Тихомир Миленковић	чланови упр. и надз. одбора „Србокварц“ а.д.	
1295	26-V-1945	Момчило Косовић, Владимир Косовић.	власници фирме „Комерцијале“ к.д.	
1296	26-V-1945	Миливој Ј. Ристовић,	претст. предузећа „Опште тргов. др.“	
1297	26-V-1945	Дамјан Поповић, Ђорђе Јанковић, Инж. Хејдук Фрагишек, Инж. Мраз Јарослав, Инж. Лисулов Александар, Инж. Черни Јозеф, Курт Ђурковић, Јозеф Јунг,	чланови предузећа „Југострој“	
1298	28-V-1945	Јездимир Шарић, Милан Бачић,	трговац вином ортак	
1299	26-V-1945	Јован Крну, Мирјана-Милица Конакова, Георгије Власел,	сувласници рукав. радње „Антилопа“	
1492	14-VI-1945	Чеда Павловић, Љуба Љубисављевић, Бадњачевић Р. Караца, М.М. Павловић, Вељко Мишковић, Стеван Ивковић, Инж. Добривоје Зечевић,	чланови упр. и надз. одбора „Треска“ а.д. предузеће с дрветом	
1495	14-VI-1945	Аврам Филиповић, Светозар Филиповић, Душан Стојановић, Душан Трајковић,	сувласници фирме Аврам Филиповић и Брат	Београд
1493	14-VI-1945	Жорж Куаду, инж. Владета Савчић, Инж. Александар Ацовић, Миленко Савчевић, Коста Јанковић, Ева Новак, Димитрије С. Мирковић, Др. Милован Ацовић, Цветко Лимановић, Александар Блажек		
1498	16-VI-1945	Фердинанд Грамберг Л. Шистек, Петар Перишић, К. Ленц, А. Вукићевић, Лазар М. Милојевић	чланови управе предузећа „Магnezит- Шумадија“	
1499	16-VI-1945	Брдић Александар,		
1500	16-VI-1945	Игор Јаценко,		

		Александар Видак,	власник предузећа „Рудалат“ индустријалац	
1501	16-VI-1945	Љубомир Маринковић, Сава Вукчевић, Душан Тривановић, Душан Граочанкић,	сви из Београда	
1501	16-VI-1945	Ђорђе К. Дунђеровић, Мика Стефановић, Стевчевић, Поповић, Митић,	трговци из Лесковца	
1502	16-VI-1945	Инж. Здравко М. Ђурић, Вил. Т. Јовановић, Нед. С. Радовић, Милан Љ. Смиљанић, Александар С. Марјановић, П. Костадиновић, Ђорђе М. Паповић, Петар Пржуљевић, Ср. Ђ. Трипковић, Ђор. Л. Јовановић,	чланови упр. и надз. одбора Прве ужичке ткачке радионице а.д.	
1503	16-VI-1945	Добривоје Вуксановић	трг. дрветом	Лесковац
1504	16-VI-1945	Милан Николић,	трг. дрветом	Рача
1505	16-VI-1945	Бранко Марковић,	трг. дрветом	Кремна
1506	16-VI-1945	Лука Мандић,	трг. дрветом	
1597	16-VI-1945	Трпко Вујовић,	трг. дрветом	
1598	16-VI-1945	Лаудановић–Гисваји Миодраг,	члан упр. одбора Београдске текс. индустрије	
1509	16-VI-1945	Јовановић Л. Јовановић, Петар А. Поповић, Никола Ј. Јовановић, Борислав М. Поповић, Др. Јован Миленковић, Војислав М. Поповић, Станислав Николић,	чланови упр. и надз. одбора фабрике вук. тканина Јовановић и Поповић а.д.	Грделица
1510	16-VI-1945	Божа Давидовић,	власник фирме „Копаоник“	
1511	16-VI-1945	Алекса Трајковић, Милан Тадић,	чланови фирме „Усталац“	
1512	16-VI-1945	Ракић Илија, Стричевић Бранко, Пантић Риста, Ристић Васа, Др. Шифер Станко, Др. Влада Станишић, Пантић Милан	чланови упр. и надз. одбора фабрике хартије а.д.	
1528	16-VI-1945	Јован Арсић,	власник стол. предузећа „Арс“	Београд
1529	16-VI-1945	Милан Димић, Радослав Димић, син	власници фирме цигларско-црепарске инд.	Београд

1530	16-VI-1945	Чеда Бојашић, Коста Бојашић Миодраг Бојашић, Јован Бојашић,	сувласници предузећа „Индустирија Бојашић“	Крагујевац
1531	16-VI-1945	Јевта Момчиловић,	предузимач	Београд
1599	22-VI-1945	Никола Станковић,	„Вистад“	Београд
1688	5-VII-1945	Бошко Мартиновић,	секретар „Земља и Рад“	
1690	5-VII-1945	Богдан Јонић, Милош Јонић.		
1689	5-VII-1945	Каменко Попадић, Никола Пешикос, Димитрије Павловић, Зарија Марковић,	извозник " " "	
		Косовић Е, Божидар Божич,	сувласник фирме „Косовић и Ко“ сувласник фирме „Балканопроме“	
1692	5-VII-1945	Инж. Игњатовић	предузимач, пословођа фирме „Игњатовић“ Хирџијер и Ко“	
1693	5-VII-1945	Инж. Павле Милетић,	члан предузећа „Прерада“	
1844	16-VII-1945	Инж. Владета Савчић, Инж. Никола Станковић, Александар Ацовић, Миленко Савчић, Драгољуб-Брана Симеуновић, Инж. Данило Радојевић, Инж. Милан Матић, Бранко Милутиновић	чланови упр. и надз. одбора фабрике „Крушевац“	Крушевац
1857	24-VII-1945	Јозеф Бекерус, Михајло Ђурић, Јарослав Бруна, Др. Владислав Којић, Антон Кратки, Јозеф Визек и др.	чланови упр. и надз. одбора „парне пиваре Мих. Ј. Косовљанин“	Јагодина
1927	20-VII-1945	Гашпар Лука, Микулић Иван, Мишетић Фране, Јикић Берислав, Јеличић Јела, Јелићић Драго		Вргорац, Макарска
1929	20-VII-1945	Каталинић Рикард (Божа), Јелићић Андон (Било), Мишура Иван,		
2116	17-VII-1945	Новак Ђуро,		
2121	30-VII-1945	Јанчић Чеда		